

[Valbak.]

forstod også ministeren sådan, at der er enighed om, at store områder vil det ikke være muligt uden videre at koble på et sådant udvalg. Så skal det trækkes meget i ørerne, og det har vel ikke være forudsætningen. Men det kan vi tale om.

Jeg lagde mærke til ministerens sidste ord: ministeren var enig i, at vi må se at finde en vej igennem disse problemer, for problemer er vi enige om at der ligger her.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om statsrepræsentation i pengeinstitutternes ledende organer [af Poul Dam m. fl.]

og
forslag til lov om offentlig styring af kapitalmarkedet [af Poul Dam m. fl.].

Valgt blev: *Poul Dalsager, Erik Andersen* (Fr.borg amt), *Camre, Lysholt Hansen, Holst, Poul Nielson, Erling Olsen, Poul Dam, Morten Lange, Knud Thomsen, Knud Bro, Knud Østergaard, Nyboe Andersen, Christophersen, Damsgaard, Overgaard Nielsen* og *Gunnar Jensen*.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 3. maj, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål till ministrene.*

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser for Færøerne om pristalsregulerede sociale ydelser.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om folkepension. (Om førtidig folkepension og støtte til omsorgsarbejde m. v.)

4) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til folketingsbeslutning om tandlægevæsenet m. v. [af Valbak m. fl.].

Mødet hævet kl. 15.25.

90. møde.

Onsdag den 3. maj kl. 13.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Fra medlem af folketinget *Niels Jørgen Nielsen*, der har haft orlov på grund af sygdom, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 9. d. m. atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Knud Raunkjær*s, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører herefter fra nævnte dato at regne.

Medlemmer af folketinget Horn, Stæhr Johansen, Guldberg, Bilgrav-Nielsen og Arne Larsen har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til ministeren for offentlige arbejder:

„Hvilke oplysninger kan ministeren for offentlige arbejder give folketinget om prioriteringen af de store trafikinvesteringer og disses indplacering i de nærmeste års investeringer?“

Retsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om

[Anden næstformand.]

retsafgifter og forslag til lov om voldgift. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om fyrværkeri har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Socialudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Forhøjelse af grundbeløb m. v.), forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m. v. (Forhøjelse af ydelser) og forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Forhøjelse af grundbeløb m. v.). Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker m. v. har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Medlem af folketinget Niels Ravn har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Agter ministeren at fortsætte de tekniske forberedelser til en dæmnings-, bro- og færgetorbinding fra Sjælland til Jylland via Samsø, og hvor mange penge vil ministeren bruge til dette formål i indeværende finansår?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets spørgetid onsdag den 10. maj 1972.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af Robert Christensen til undervisningsministeren:

„Overvejer ministeren at ændre loven om udflytning af Københavns Teknikum til Ballerup, jfr. lov nr. 231 af 3. april 1967 om Københavns Teknikums udbygning?“

Skriftlig begrundelse:

Stagningen i tilgangen af studerende til de tekniske uddannelser i forbindelse med de opståede tanker om integrering af diverse ingeniøruddannelser samt disses eventuelle integrering med andre uddannelser har i forbindelse med drøftelserne om en alminde-

lig statslig spareplan skabt usikkerhed omkring planerne om udflytning af Københavns Teknikum til Ballerup. Det vil derfor for folketinget og offentligheden såvel som navnlig for de interesserede parter være af interesse at få en afklaring fra ministeren om disse problemer.

Undervisningsministeren (Knud Heinesen): Som hr. Robert Christensen anfører, har der i de seneste år været en stagnation i tilgangen til tekniske uddannelser, og det har også gjort sig gældende for ingeniøruddannelserne på teknikum. Bl. a. under hensyn hertil er der under forhandlingerne om besparelser på statsbudgettet for de kommende finansår rejst spørgsmål om at undlade udflytningen af Københavns Teknikum til Ballerup, og efter aftale med økonomi- og budgetministeren har jeg herefter iværksat en undersøgelse af mulighederne for eventuelt helt eller delvis at placere Københavns Teknikum i forbindelse med ingeniøruddannelserne på Danmarks tekniske Højskole og Danmarks Ingeniørakademi.

Nu mener jeg, at resultatet af denne undersøgelse foreløbig må afventes, og undersøgelsen kan formentlig afsluttes i løbet af ca. en måned.

Under alle forhold er det imidlertid nødvendigt — det vil jeg gerne benytte denne lejlighed til at tilkendegive — at tilvejebringe forbedrede forhold for Københavns Teknikum, landets største, som har til huse i flere forskellige lejede lokaler, der allerede for flere år siden er karakteriseret som dårlige og utidssvarende, sidst ved den redegørelse, som den tidligere undervisningsminister gav her i tinget om de tekniske uddannelser.

Robert Christensen: Jeg vil gerne takke ministeren for det svar, jeg har fået. Jeg kan oplyse, at jeg i sin tid var medlem af det udvalg, der lavede loven i 1967, og jeg mener, at det, vi lavede dengang, var rigtigt på det tidspunkt. Men jeg tror, tiden er løbet fra det siden; derfor er jeg glad for, at ministeren nu iværksætter en undersøgelse af problemerne, og så er det jo ikke min sag at tage stilling, før undersøgelserne er slut.

Men ét er jeg enig med ministeren om, og det er sidste del af svaret, nemlig at Københavns Teknikums forhold er sådan, at en

[Robert Christensen.]

opretning af disse forhold ikke må sinkes af den undersøgelse, der nu sættes i gang.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Erik Hansen* til landbrugsministeren:

„Vil ministeren tage initiativ til en revision af planerne om udflytning af væksthushorsstationen fra Lyngby til Marbjerg ved Roskilde, således at forsøgsstationen i stedet bliver flyttet til en egn af landet, så der virkelig bliver tale om en reel udflytning af denne store statsinstitution, og vil ministeren endvidere tage initiativ til, at planerne om nedlæggelse af Spangsbjerg forsøgsstation ved Esbjerg ændres?“

Skriftlig begrundelse.

Af mange grunde virker det mærkeligt, at der arbejdes med planer om at flytte en statsinstitution, der har med jordbrugserhvervet at gøre, fra Københavnsområdet til Roskildeområdet, samtidig med at det planlægges at nedlægge den vestjyske havebrugsforsøgsstation Spangsbjerg. Omkostningerne ved etablering af den nye væksthushorsstation ved Roskilde angives i finansloven 1972-73 at ville være 14 mill. kr., og flytning af arbejdsopgaverne fra den nedlæggelsesdømte Spangsbjerg til andre stationer, der så skal udbygges til at klare opgaverne, vil også koste betragtelige beløb. I en sparetid virker de projekter, der foreligger, ikke tilstrækkeligt gennemdrøftet og velovervejet.

Erik Hansen: Ud over den skriftlige begrundelse, jeg har givet mit spørgsmål, vil jeg gerne føje et par ting til.

Det første er, at man så dagsaktuelt, som det kan være, kan læse i Jyllands-Posten i dag, at regeringen er ved at udarbejde nogle spareforslag; det kommer vel ikke bag på nogen, men der står med stor overskrift, at landbrugsstøtten skal falde helt væk, og så bliver det nærmere dokumenteret.

Det giver mit spørgsmål en særlig aktualitet, idet jeg jo her har stillet spørgsmål om udflytning af en statsinstitution og vi altså står i den situation, at det ligesom spås, at der er mere begrænsede midler til rådighed end nogen sinde tidligere.

Derfor vil jeg gerne føje til, at det er min opfattelse, at væksthushorsføgene og i det hele taget de erhvervsgrupperinger, som er omkring væksthushorsføgene, er kommet bagefter. Tager man en udflytning fra Lyngby-Tårnbæk kommune til Marbjerg ved Roskilde, så tror jeg i hvert fald at turde sige, at det er forholdsvis begrænset, hvad man får af besparelser på dette område. Derfor tror jeg, det er rimeligt at spørge, om man ikke skulle flytte hen, hvor man om jeg så må sige får mere for pengene. Enhver ved jo, at jo længere man flytter væk fra hovedstadsområdet, des mere får man for pengene.

Se, det er også en kendt sag, at der her er andre løsninger end bare det at flytte til Marbjerg ved Roskilde. Der er muligheder for at udnytte de stationer, man i dag har, og udbygge dem; derfor vil jeg gerne vedrørende Spangsbjerg ved Esbjerg sige, at når pengemidlerne er meget begrænsede, så man over for erhvervet må sige, at nu skal der holdes igen, så er der grund til at fastslå, at på Spangsbjerg findes der gode bygninger. Der findes et drivhusanlæg, som i vid udstrækning er etableret op igennem 1960erne. Der findes forskellige faciliteter derovre i Spangsbjerg, som gør, at når man står i en situation, hvor pengemidlerne er begrænsede, er det unødigt luksus at nedlægge Spangsbjerg forsøgsstation, at slå en streg over det, man har dér, som er aktivt.

En ting mere skal med. Når man overvejer udflytninger, og når man overvejer udflytning af en statsinstitution, som skal bruge meget vand, så må det nævnes, at det lød i morges i den første radioavis, at man skulle til at være opmærksom på i det østlige Danmark at etablere virksomheder, som ikke var vandforbrugende; man lagde frem i radioavisen i morges, at man nok skulle til

[Erik Hansen.]

at etablere en vandforsyning fra den vestlige del af Danmark til Østjylland og Østdanmark som helhed. Derfor vil jeg gerne spørge: er det ting, som man har taget i betragtning ved placering et eller andet sted på øerne, at man kan komme i den situation, at den nødvendige vandforsyning ikke kan etableres?

Landbrugsministeren (Ib Frederiksen):

Hr. Erik Hansen nævnedes noget om spareforslag osv.; jeg går ud fra, at vi ikke skal diskutere det, og skal indskrænke mig til at svare på de par spørgsmål, hr. Erik Hansen har stillet til mig, nemlig dels om jeg vil tage initiativ til en revision af planerne om udflytning af væksthushorsstationen fra Lyngby til Marbjerg, dels om jeg vil tage initiativ til, at planerne om nedlæggelse af Spangsbjerg forsøgsstation ved Esbjerg ændres. Hvis jeg skulle spare meget på det høje tings tid, kunne jeg sige ja til det første og nej til det sidste og så gå ned, men jeg vil gerne have lov til at tage lidt mere af tingets tid og begrunde det.

De nu foreliggende planer om væksthushorsstationens placering i Marbjerg er fremkommet som et resultat af et i 1961 påbegyndt udvalgsarbejde. I dette udvalg, der var nedsat af landbrugsministeriet efter henstilling fra Almindelig dansk Gartnerforening, var såvel erhvervet som forsøgsvirksomheden repræsenteret, og den af udvalget afgivne indstilling gik enstemmigt ud på en placering af stationen på arealet ved Marbjerg.

I forbindelse med min besvarelse af et spørgsmål den 3. november 1971 mindede hr. Erik Hansen mig om en sætning her ude fra Vandrehallen, hvor der står, at den, der forstår fuglenes sprog osv. I spørgsmålet om udflytningen af væksthushorsstationen ved Lyngby tror jeg at jeg har forstået lidt af fuglenes sprog, men jeg er blot ikke helt sikker på, hvilken dialekt det var. Derfor skal jeg bl. a. om en uges tid have et møde med formanden for Almindelig dansk Gartnerforening og formanden for statens planteavlsudvalg angående spørgsmålet om væksthushorsstationens placering, og først når vi har drøftet spørgsmålet nærmere, kan jeg sige noget mere konkret om pla-

ceringen. Men altså, spørgsmålet om en revision bliver besvaret med et ja.

Hvad det andet af hr. Erik Hansen stillede spørgsmål angår, skal jeg i det store og hele henvise til den besvarelse, jeg kom med den 3. november 1971; jeg oplyste dengang, at der inden for planteavlsforsøgsvirksomheden forelå en af landbrugsministeriet i princippet godkendt plan om en strukturændring af forsøgsvirksomheden, fremkommet som følge af det almindelige krav om effektivisering. Som jeg ligeledes dengang fremhævede, gør den økonomiske udvikling, især de stigende udgifter til lønninger, det særdeles påkrævet at søge medarbejderstaben begrænset for at opnå en bedre udnyttelse af de forhåndenværende bevillinger.

En sådan begrænsning kan kun ske ved en koncentration af forsøgsvirksomheden på færre stationer, og planen om nedlægnig og overflytning af forsøgene fra Spangsbjerg til andre stationer er netop et led i rationaliseringsplanerne inden for havebrugsforsøg. Når man nedlægger forsøgsstationen ved Spangsbjerg, skyldes det, at Esbjerg er vokset i et sådant omfang, at den helt har omklamret forsøgsstationens arealer og derved vil vanskeliggøre forsøgsvirksomhed i fremtiden.

At forsøgenes overførsel fra Spangsbjerg til forsøgsstationerne ved Årslev og Blangstedgård på Fyn skulle bevirke en udgiftsførøgelser for forsøgsvirksomheden, må bero på en misforståelse. Det har netop ved nedlæggelsen og overflytningen været en forudsætning, at den kan finde sted, uden at det medfører yderligere udgifter for forsøgsvirksomheden. Jeg finder derfor stationens nedlæggelse rigtig og velovervejet, hvortil kommer, at overflytning af Spangsbjerg allerede er påbegyndt.

Hr. Erik Hansens yderligere spørgsmål, om der var taget højde for vandforsyning, kan jeg af gode grunde ikke svare direkte på i dag, men jeg går ud fra, at de eksperter, som har vurderet situationen, også har taget dette med i betragtning.

Erik Hansen: Jeg skal takke ministeren for den første del af svaret, og så kan man jo komme ind på sætningen med halvkvædet vise.

Men en anden ting, jeg er nødt til ligesom

[Erik Hansen.]

at trække lidt mere frem, er spørgsmålet, om det i og for sig er nok at henvise til svaret fra november måned. Der er jo sket det her i tinget, at man har vedtaget en principbeslutning om udflytning af statsinstitutioner; når man har gjort det, er det, ligesom det rækker et stykke videre, det rækker ind i, at man for så vidt også har vedtaget udflytning af husdyrbrugsforsøgene, og så kan man her dagsaktuelt diskutere, om den strækning, de er flyttet, er lang nok.

Men det, jeg gerne her vil supplere op med, er en bemærkning til det, ministeren sagde om, at når man rationaliserede, fik man en bedre udnyttelse af det personale, som var til stede. Jeg har blandt mine gøremål her i tinget også til opgave at sidde i lønningsrådet, og dér behandler vi de højest lønnede, bedst kvalificerede af de statslige medarbejderes lønproblemer; derfor vil jeg spørge ministeren: får man nu en virkelig effektiv udnyttelse af det ledende personale igennem den ændring, man her agter at foretage vedrørende forsøgsstationerne? Det vil jeg gerne bede ministeren om at give mig et par bemærkninger om.

Landbrugsministeren (Ib Frederiksen): Jeg vil gerne sige til hr. Erik Hansen, hvis ikke han er vidende om det i forvejen, at jeg er meget indstillet på, at man skal have en given økonomisk indsats anvendt absolut bedst muligt, og jeg har den principielle stilling, at man for at få forskningsresultaterne udnyttet bedst muligt må tilstræbe på lang sigt at samle dem i forskningscentre; det er også det, der ligger bag ved en eventuel udflytning af husdyrbrugsforsøgene på lang sigt: det må også være en samling af disse forsøgscentre. Og i den retning må jeg sige, at det er min formening, at ved at arbejde efter det synspunkt må man få de ledende og de specialister, der skal bruges, udnyttet bedst muligt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Camre* til ministeren for forureningsbekæmpelse:

„Vil ministeren tage initiativet til undersøgelse af eventuelle skadevirkninger af emballagerester i mælk?“

Skriftlig begrundelse.

Mælk, der forhandles i papemballage, har en tydelig bismag af emballagen, hvilket må betyde, at emballagerester er passeret over i mælken.

Det ville være ønskeligt snarest at få fastslået, om disse emballagerester indeholder bestanddele, der anses for at være skadelige for mennesker, herunder i særlig grad for børn.

Det bør ligeledes overvejes, om smagsforringelsen bør føre til krav om ændring af emballeringen.

Camre: Da jeg stillede mit spørgsmål, pegede jeg specielt på problemet omkring rester fra papemballage, som anvendes til mælk, men siden er jeg blevet gjort opmærksom på, at problemet med anvendelse af plastemballage måske er nok så stort. Afdelingsleder, civilingeniør Hanne Werner fra statens forsøgsmejeri har sammen med sin videnskabelige assistent, Finn Jensen, bl. a. i et skriftligt arbejde om analysemetoder og smagstærskelværdier for lavmolekylære stoffer fra polystyren i mælk og yoghurt behandlet dette emne. Man peger på, at der i praksis i polystyren altid vil findes fri styren samt en række beslægtede stoffer, og man peger på, at der optræder uønskede virkninger både i smagsmæssig henseende og i henseende til sygdomsfremkaldelse, og at problemet er særlig stort, når indholdet i de pågældende pakninger har en høj fedtprocent, fordi det frie styren bindes i dette fedt.

Jeg formoder, at der vil være mulighed for at trække på udenlandske forskningsresultater med hensyn til skadevirkningerne, og det er måske derfor ikke ubetinget nødvendigt, at vi iværksætter en selvstændig undersøgelse herhjemme. Men i hvert fald peges der på behovet for at fastsætte grænseværdier for den mængde af lavmolekylære stoffer, som faktisk frigøres og overføres til de emballerede levnedsmidler, og man kan sådan set udvide problemet fra at omfatte mælken alene til at omfatte alle andre levnedsmidler.

Ministeren for forureningsbekæmpelse (Kampmann): Jeg vil gerne først sige, at den mælk, der kommer ud til forbrugerne, er et af de mest gennemregulerede og gennemkontrollerede levnedsmidler, der kan

[Ministeren for forureningsbekæmpelse.]

købes i handelen. Med hjemmel i levnedsmiddelloven er der i bekendtgørelser givet udførlige regler for de krav, konsummælk-produkterne, f. eks. sødmælk og skummetmælk, skal opfylde i sundhedsmæssig og kvalitetsmæssig henseende, og hvordan de skal forhandles. Detailemballage til mælk skal være godkendt af statens levnedsmiddelinstitut efter afprøvning på statens forsøgsmejeri.

Hr. Camre udtrykker frygt for, at en bismag ved mælken, som af og til kan forekomme, kan skyldes forurening med bestanddele fra emballagen, som måske kunne være skadelige for mennesker. Jeg vil derfor gerne kort sige, at man, inden en mælkeemballage skal godkendes, kræver oplysning om den kemiske sammensætning af de plastkomponenter, som anvendes f. eks. til papemballage for at forhindre afsmag fra pappet. Statens levnedsmiddelinstitut kontrollerer så, om emballagen ud fra toksikologiske synspunkter kan tillades.

De her i landet tilladte materialer er i øvrigt alle godkendt til brug i lande med meget strenge sundhedsbestemmelser, f. eks. England, Sverige, USA og Vesttyskland. Emballagerne gennemprøves endvidere på statens forsøgsmejeri, som giver en omfattende rapport ved vurdering af emballagens anvendelighed. Det bedømmes herunder også, om mælken udviser smagsændringer i forhold til mælk, der under tilsvarende forhold har været opbevaret i de tidligere anvendte brune mælkeflasker. Hvis forsøgsmejeriets trænedes smagsbedømmere konstaterer smagsændring af blot nogen betydning, bliver den nye emballage ikke tilladt. Tilladelser til nye mælkeemballager betinges i øvrigt altid af, at der ingen forandringer må ske i de anvendte materialer uden ny afprøvning og godkendelse. Det er således gennem kontrollen på levnedsmiddelinstuttet og forsøgsmejeriet allerede på forhånd fastslået, at de anvendte papemballager ikke til mælken afgiver bestanddele, som efter deres sammensætning må anses for at være skadelige for mennesker, og at emballagerne ikke generelt skulle kunne medføre en smagsforringelse af den mælk, hvortil de er godkendt, når mælken behandles forskriftsmæssigt og bruges inden 6 dage fra varmebehandlingsdagen.

Hverken statens levnedsmiddelinstitut eller veterinærdirektoratets afdeling for mælkekontrol har modtaget indberetninger om klager over mælkens smag, som kan føres tilbage til emballeringen. De smagsændringer, som af og til kan konstateres, skyldes nok mest andre forhold, f. eks. ændringer i køernes foder, men det er også sædvanligt at opbevare mælken længere end blot for få år siden, og naturlige og kemiske bakteriologiske ændringer får hermed tid til at kunne indvirke på smagen.

Det forekommer mig, at der på det grundlag, som jeg her har nævnt, næppe skulle være behov for at foretage yderligere undersøgelser, men det er muligt, at det synspunkt skal revideres, når man tager stilling til de nye oplysninger, hr. Camre har givet ikke i den skriftlige begrundelse, men i den mundtlige begrundelse her i salen nu.

Camre: Jeg takker ministeren for svaret, som jo i højeste grad er beroligende. Men jeg vil igen gerne pege på, at der i hvert tilfælde, som ministeren også var inde på, i det materiale, jeg nævnte, synes at være nogle nye erfaringer fra udlandet, hvori man udtrykker ønske om en meget lav grænseværdi; man nævner grænseværdi ved en kvantitativ måling på 0,1 mg pr. kg. Jeg er uden viden om, hvorvidt de danske bestemmelser er så stramme som disse udenlandske.

Jeg vil også gerne lige nævne, at man inden for plasticindustrien har været opmærksom på det problem, at man nu og da ved bearbejdningen af plastic bl. a. på grund af en manglende rensningsproces af de materialer, der indgår deri, kan komme ud for en større forekomst af visse af disse frie stoffer end det, som er det normale. Det er jo noget, der meget let kan smutte igennem ved en stikprøveundersøgelse.

Jeg ved ikke, om jeg må have lov til at sige, når ministeren nævner, at man ikke har fået klager, at mange mennesker vel nok stort set er holdt op med at klage, fordi de regner med, at det ikke rigtig nytter noget at fremføre disse klager. Jeg har naturligvis ikke nogen videnskabelig undersøgelse af problemet, men jeg kan da sige, at jeg har talt med min forhandler af de pågældende produkter, som hævdede at være udsat for ganske mange klager fra forbrugerne netop på grund af smagsændringer, og jeg tror

[Camre.]

ikke, de kan tilbageføres til foderet. Derfor er jeg glad for, at ministeren åbner en mulighed for at se nærmere på disse kontrolgrænser, disse tærskelværdier.

Ministeren for forureningsbekæmpelse (Kampmann): Jeg vil godt atter en gang bekræfte, at jeg gerne vil lade de nye data, som hr. Camre nævner her, indgå i undersøgelserne.

Når derefter hr. Camre nævner spørgsmålet om klagerens antal og om, hvorvidt det kan nytte at klage, må jeg sige, det ikke er min erfaring fra forureningsbekæmpelsesministeriet, at befolkningen har den opfattelse, at det ikke kan nytte at klage. Vi modtager daglig et meget stort antal klager, som vi forsøger at behandle meget seriøst, og det giver ofte lejlighed til sager, der løber overordentlig længe igennem tiden og da også meget ofte får et for klagerne tilfredsstillende resultat.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Camre til ministeren for forureningsbekæmpelse:

„Vil ministeren gennemføre et forbud mod fremstilling, import og anvendelse af PCB (polyklorerede bifenyler)?“

Skriftlig begrundelse:

Fra 1. juni i år indføres i Sverige et totalt forbud mod fremstilling, import og anvendelse af PCB, der er erkendt som en uhyre farlig miljøgift.

PCB anvendes i en række forskellige industriprodukter som visse lakker, visse typer elektrisk isolationsmateriale, visse køleaggregater, nogle typer fotokopipapir m. v.

Millionte dele af et gram kan være dødbringende for levende organismer.

PCB bør omgående forbydes og erstattes af ufarlige materialer.

Camre: Uanset at det forrige spørgsmål er sluttet, vil jeg gerne have lov til at indlede med at sige, at mit indtryk bestemt er, at ministeriet for forureningsbekæmpelse tager enhver klage meget seriøst og behandler den meget dygtigt og meget effektivt; jeg skal gøre mit til at udslutte en eventuel formodning hos forbrugere eller borgere i dette land

om, at det ikke kan nytte at klage, men det forhindrer jo altså ikke, at der ind imellem kan være mennesker, der har en sådan overbevisning.

Det spørgsmål, jeg her har stillet, er et spørgsmål om muligheden for at forbyde fremstilling, import og anvendelse af PCB, såkaldt polyklorerede bifenyler. Der er i mange år anvendt polyklorerede bifenyler til en lang række industrielle formål, f. eks. tilsætning til træimprægneringsmidler, tilsætning til maling og lak, til kit, til tryksvæerte, til skocreme, til klæbestoffer, til smøremidler, som blødgøringsmiddel i plastic og i isoleringsformål, til kabler, transformatorer, ensrettere o. lign., til visse typer fotokopipapir o. lign., og her er man blevet opmærksom på, at millionte dele af et gram kan være dødbringende for levende organismer. Man er opmærksom på, at stoffet er farligere end DDT, som vi jo heldigvis har fået forbudt herhjemme, og da man i Sverige pr. 1. juni i år indfører et totalforbud mod anvendelse af stoffet, har jeg ønsket at spørge ministeren om muligheden for også omgående at forbyde anvendelsen af PCB herhjemme. Jeg er blevet gjort opmærksom på, at FDB på grund af den sygdomsrisiko og dødsrisiko, der ligger i PCB, har taget initiativet til her i slutningen af april at udskifte de varer med PCB, som FDB-koncernen fører, med stoffer, som ikke indeholder dette, men det er jo desværre ikke alle selskaber, der tager sådanne initiativer.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Jeg skal gøre opmærksom på, at forretningsordenen alene tillader et medlem, der stiller spørgsmål til ministrene, at fremkomme med 2 indlæg.

Ministeren for forureningsbekæmpelse (Kampmann): PCB har man jo i en lang årrække anvendt i industrien til forskellige formål, som hr. Camre nævnte det, som tilsætningsstof til maling og imprægneringsvæsker eller isolationsmateriale og kølevæsker i den elektriske industri. Efter at man er blevet opmærksom på, at PCB på samme måde som DDT er svært nedbrydeligt, og at det kan ophobes i fødekæderne, er spørgsmålet om en regulering af anvendelsen taget op til overvejelse i flere lande. I Sverige har man i 1971 gennemført en lov, som indeholder en

[Ministeren for forureningsbekæmpelse.]

bemyndigelse til administrativt at forbyde eller fastsætte særlige vilkår for import, tilvirkning, handel med eller anvendelse af PCB og miljøfarlige PCB-holdige varer samt fastsætte regler om anmeldelsespligt ved import, tilvirkning og handel med PCB og PCB-holdige varer. Ved en bekendtgørelse, som træder i kraft den 1. juni i år, er det i medfør af denne lov bestemt, at import, tilvirkning m. v. af PCB og en række nærmere angivne PCB-holdige varer ikke må finde sted uden tilladelse fra Statens naturvårdsverk.

I USA har man foretaget undersøgelser af ca. 15.000 forskellige levnedsmidler og i 2 pct. af de undersøgte prøver, hovedsagelig fiskeprodukter, fundet rester af PCB. En undersøgelse af 1.000 prøver af levnedsmidler foretaget herhjemme på statens levnedsmiddelinstitut har vist nogenlunde det samme resultat. I internationale organisationer har man også taget spørgsmålet om PCB op til behandling.

Jeg er derfor enig med hr. Camre i, at det utvivlsomt vil være rigtigt at regulere anvendelsen af PCB, hvor der er en fare for, at disse stoffer kan overføres til levnedsmidler, eller hvor der er en fare for forurening af miljøet. Jeg ved imidlertid, at der ikke produceres PCB her i landet, og industrien har også på eget initiativ taget skridt til at aftrappe anvendelsen i de såkaldt åbne systemer, dvs. anvendelsen til maling, lakker og kopipapir, således at PCB fra 1. april 1973 ikke mere påregnes anvendt på denne måde. I de lukkede systemer, f. eks. den elektriske industri, vil anvendelsen vanskeligt kunne undgås, men faren for forurening af omgivelserne er ved denne brug af stoffet også langt mindre.

Også giftnævnet er opmærksom på problemet, og nævnet har taget skridt til at undersøge, hvorvidt PCB indgår i bekæmpelsesmidler.

Det forslag til miljøbeskyttelseslov, der om kort tid fremsættes i folketinget, indeholder hjemmel til at regulere anvendelsen af stoffer som PCB.

Jeg finder derfor, også under hensyn til de undersøgelser, der er i gang bl. a. i giftnævnet, at spørgsmålet om gennemførelsen af foranstaltninger til en effektiv regulering af anvendelsen foreløbig må overvejes me-

get nøje, og det er jeg også parat til, som jeg har givet udtryk for det. I øvrigt håber jeg på, at det vil blive led i den debat, vi skal have om en kommende miljøbeskyttelseslovgivning, at man kan skride ind imod disse stoffer.

Camre: Jeg takker ministeren for svaret og vil gerne spørge, om ministeren finder, at der vil være en mulighed for inden udgangen af dette år at få fastsat bestemmelser under forudsætning af, at vi får vedtaget den umiddelbart ventede miljøvårnslov.

Ministeren for forureningsbekæmpelse (Kampmann): Jeg vil gerne svare bekræftende, at den mulighed foreligger. Der er to synspunkter, der er afgørende i denne forbindelse. For det første synes der at være en frivillig aftrapning på vej fra industrien, som jeg nævnte. For det andet må jeg sige, at jeg kan ikke vide, om vi gennem den nye miljøvårnslovgivning får tilstrækkelig hjemmel til at skride ind, men jeg vil gerne bekræfte hr. Camre i den formodning, at det er særdeles miljøfarlige stoffer, som vi bør skride ind over for.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Flemming Jensen* til indenrigsministeren:

„Kan ministeren oplyse, hvor store beløb brandskaderne i militærnægterlejrene i de seneste år har kostet samfundet, samt hvilke konsekvenser ministeren agter at drage heraf?“

Flemming Jensen: Når jeg har bedt ministeren bekræfte eller naturligvis hellere afkræfte, at der siden 1969 har været brandskader for 10 mill. kr. i forsvarsnægterlejrene, skyldes det naturligvis dels det formidable beløb set i forhold til dem, der er stationeret i lejrene, dels at ministeren ifølge pressen nu overvejer andre løsninger på problemet.

De omtalte 10 mill. kr. svarer vel rundt regnet til en halv snes tusinde kroner pr. nægter i lejr, og ifølge Fyens Stiftstidende fra den 20. april udtaler ministeren i denne forbindelse:

„... at der til stadighed arbejdes med muligheder for at finde en anden form for

[Flemming Jensen.]

militærnægtertjeneste end den nugældende.“

I B.T. for samme dag forlyder det:

„De mange tilfælde af hærværk og brandstiftelse i skovlejrene har fået indenrigsminister Egon Jensen til at overveje at nedlægge militærnægtertjenesten og i stedet finde arbejdsopgaver af humanitær art.“

Jeg vil gerne vide, om ministeren har sådanne overvejelser.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Jeg kan til hr. Flemming Jensen sige, at hvis jeg er citeret for at ville nedlægge militærnægterlejrene eller militærnægterorganisationen, må det bero på en forkert referering. Jeg så gerne, at der ikke var noget, der hed militærnægtere — det er så et rent personligt synspunkt — men man har nu her i landet en lovgivning om, at unge mennesker har ret til at vælge at blive militærnægtere, og den må vi rette os efter.

Dernæst vil jeg gerne afkræfte det, som hr. Flemming Jensen bad mig om enten at afkræfte eller bekræfte, at der havde været anrettet skader for 10 mill. kr. Jeg så hellere, at militærnægterlejrene kunne nedlægges, og at vi havde muligheder for at beskæftige de unge mennesker med noget andet, men det er en helt anden ting.

Derimod kan jeg kun beklage, at der i perioden fra maj 1969 til april 1972 har været i alt 10 større og ca. 20 mindre brande i lejrene for civile værnepligtige. Skaderne herved er opgjort til 5½ mill. kr., og det er altså ca. det halve af det beløb, hr. Flemming Jensen nævnte, men det er de 5½ mill. kr. for meget. Deri er jeg enig med spørgeren.

Særlig om brandene i det sidste halve års tid kan jeg oplyse, at skaderne ved brandene i Kompedallejren den 2. november 1971 og den 10. januar 1972 er opgjort til i alt godt 1,4 mill. kr. Ved den seneste brand, branden i Gribskovlejren den 19. april i år, skete der skade for et beløb på 7.000 kr.

Jeg har tidligere haft lejlighed til i folketinget at redegøre for problematikken omkring de mange brande i militærnægterlejrene, nemlig den 26. januar 1972 i anledning af et spørgsmål fra hr. Arne Christiansen, og jeg vil gerne benytte lejligheden til igen at

understrege, at der i forbindelse med samtlige brande på sædvanlig måde har været foretaget politimæssig efterforskning i sagerne. Desværre har det kun i et par tilfælde været muligt fuldt ud at opklare brandene, af hvilke årsager skal jeg lade stå åbent.

Med hensyn til spørgsmålet om de mulige konsekvenser af brandene vil jeg gerne pege på, at udviklingen tyder på, at en stadig større del af de civile værnepligtige vil vælge at aftjene værnepligten på et udstationeringssted i stedet for i en lejr. I begyndelsen af april i år var der i alt ca. 1.100 tjenstgørende militærnægtere, men af disse opholdt sig kun ca. 90 eller omkring 8 pct. i en lejr. Det er dog nok for optimistisk at regne med, at man i en nærmere fremtid kan nedlægge lejrene, idet jeg vil være meget betænkelig ved at forlade det nuværende frivillighedsprincip, hvorefter det er overladt til den enkelte værnepligtige at afgøre, om han vil lade sig udstationere. Jeg tror ikke, man får noget særlig godt ud af en tvangsudstationering hverken for den enkelte eller for institutionen.

Jeg mener altså ikke, at det i øjeblikket vil være forsvarligt at gennemføre denne omlægning af den civile værnepligtstjeneste, som ville være en konsekvens af, at lejrene blev nedlagt. Noget andet er imidlertid, at man nok må erkende, at der er et behov for at ændre tjenesten, herunder arbejdsopgaverne, for de civile værnepligtige, der vælger at aftjene værnepligten i en lejr. I ministeriet arbejder vi således med planer om at fremskaffe alternativer til det traditionelle skovarbejde. Jeg vil gerne sige, at her som andre steder støder vi på, at de arbejdsopgaver, man skal kunne tildele de unge mennesker, på ingen måde må komme i konflikt med fagområderne i øvrigt på arbejdsmarkedet.

Flemming Jensen: Jeg vil da gerne indledningsvis takke ministeren, selv om jeg må erkende, at det forekom mig, at svaret på visse områder var lidt uklart. Jeg synes i og for sig, at ministerens svar i januar måned var mere klart, idet der da blev taget helt tydelig afstand fra en nedlæggelse af lejrene med den begrundelse, at det næppe var nogen fordel for nogen af parterne at tvinge militær- eller forsvarsnægterne ud i et arbejde. I dag siger ministeren — og dér er vi

[Flemming Jensen.]

enige — at det ville være en lykke, hvis vi ikke havde nogen nægttere, og så fortsætter ministeren, at han vil dementere, at lejrene skal nedlægges, men at man alligevel arbejder med alternativer i ministeriet. Det synes jeg da er udmærket. Man skal altid se på alternativer, men jeg vil da gerne pege på, at man skal vel ikke gøre alternativerne således, at det bliver tillokkende, ja, i virkeligheden præmieret at blive forsvarsnægter.

Ministeren peger på strafforfølningen. Det må være en selvfølge, at man sætter alle kræfter ind på at forfølge dér, hvor det er muligt, og at der sker en politimæssig efterforskning, som ministeren nævner. Jeg var ked af at høre, at det var med ret ringe resultat, men så må vi jo bede om, at man sætter yderligere kræfter ind, for at resultatet kan blive, som det er i det øvrige samfund, når der er politimæssig efterforskning.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Det var i og for sig en mærkelig bemærkning, hr. Flemming Jensen kom med her til sidst, for vi lever dog vist i en retsstat, hvor det er sådan, at ingen dømmes, før beviset er tilvejebragt, i nogle tilfælde på indicier. Hr. Flemming Jensen mener vel ikke, at vi på dette område, selv om man kan være utilfreds med selve ordningen, skal indføre en særlig retsorden for de unge mennesker, som begår noget kriminelt. Jeg beklager kun, at man ikke har været i stand til at opklare flere ildspåsættelser, end tilfældet har været, men jeg mener ikke, at politiet gør sig mindre anstrengelser i så henseende.

Med hensyn til, om jeg i januar sagde det stærkere, skal jeg overlade til andre at bedømme, men jeg har herfra fordømt sådanne handlinger og sagt, at de ikke vil betyde, at vi af den grund provokeres til at nedlægge lejrene, når der er et behov for dem, men jeg så gerne, at de kunne nedlægges, og at vi kunne anvende de unge mennesker til andet arbejde.

Så vil jeg gerne give hr. Flemming Jensen ret i, at det skal ikke være tillokkende at blive militærnægter, og der skal slet ikke være tale om en præmiering, men der skal være tale om en ligestilling i så høj grad som vel muligt mellem dem, der foretrækker at aftjene værnepligten i forsvaret, og dem, der

vil være civile værnepligtige. Jeg tror, hr. Flemming Jensen kender mit synspunkt vedrørende dette spørgsmål særdeles godt.

Jeg kan sige med hensyn til det, man har tænkt på, at der har tidligere med held været forsøgt gruppevise udstationeringer med udgangspunkt fra lejrene. Således har civile værnepligtige i kortere tid under tilsyn af en arbejdsleder foretaget strandrensninger og renholdelse af parkeringspladser m. v. Måske ikke noget særligt meningsfyldt, men alligevel.

Det er tanken at søge sådanne udstationeringer fra lejrene udbygget, og som mulige arbejdsopgaver kan nævnes bistand til fredningsplanudvalg, bistand i forbindelse med forureningsbekæmpelse og samarbejde med Nationalmuseet i forbindelse med rensning og renholdelse af ruiner. Endvidere kan der tænkes ydet bistand til Nationalmuseet f. eks. ved istandsættelse af fredede bygninger og opmålingsopgaver.

Så kan jeg ikke bare mig for denne lille knaldperle. Den situation, jeg står i, er en situation, som den tidligere regering har klaret i de sidste 3 år, og den måde, hvorpå vi skal klare problemerne, har jeg overtaget fra den tidligere indenrigsminister.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser for Færøerne om pristalsregulerede sociale ydelser.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 222) findes i tidenden sp. 4568, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1085).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig: